

ÜÇ BEŞ ADIMLIK SEYYAHLIKLAR

HALİL ZİYA DOĞRUÖZ

/ otukennesriyat

YAYIN NU: 2356
EDEBÎ ESERLER: 1182

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-974-9

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Editör: Feyza Ay

Kapak Resmi ve Tasarımı: Feyza Ay

Dizgi-Tertip: Mahmut Doğan

Baskı: Pelikan Basım Matbaa ve Ambalaj Sanayi Tic Ltd Şti
Kayabaşı Mah. Ulubatlı Hasan Cad. Nu: 2H, İç Kapı Nu: 19
Başakşehir-İstanbul
Tel: (0212) 613 79 55
Sertifika Nu: 40619

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Nesriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği
akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya
tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya
edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Halil Ziya Doğruöz: 22 Şubat 1992’de Bursa’da doğdu. Anadolu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. Hüsrarla nihayete eren birtakım ticari girişimlerde bulundu. Bazı edebî ve akademik dosyaları yayına hazırladı. Ötüken Neşriyat’tan çıkan ilk kitabı *Müzmin Susuzluk* (2023) ile XIX. Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Ödülü ve ESKADER Hikâye Ödüllerine layık görüldü. Hikâyeleri *Söğüt*, *Ayarsız* ve *Heceöykü* dergilerinde yayımlandı. Hâlihazırda Bursa’da yaşamakta olan yazar, editoryal faaliyetlerinin yanında Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Yeni Türk Edebiyatı Yüksek Lisans programında aldığı eğitimin ardından Doç. Dr. Erdem Dönmez’in danışmanlığında tez çalışmasına devam etmektedir.

Bir zamanlar yalnızca yemek masası vazifesini görüp şimdi ise kimi zaman üzerine kapanıp uyumak da dâhil hemen her işini hallettiği masasının başındaydı yine. Tam önünde ağzına kadar iri buz küpleriyle dolu cam bir bardak, onun hemen yanında yukarıdan bakıldığı vakit korona günlerinde internete servis edilen kireçlenmiş toplu mezarların görüntüsünü anıştıran beyaz filtreli ince sigarasının izmaritleriyle dolu cam bir küllük vardı. Sağ elindeki taşı bitmek üzere olan çakmakla sol elinin işaret ve orta parmakları arasına sıkıştırdığı sigarayı yakmak için yıllar evvel yaptırdığı tadilatın neticesinde ortaya çıkan yarı açık, daha sonraları “Amerikanvari” diyerek üzerinde kendince bir iki parlak sosyolojik tespit yapacağı mutfağındaki filtre kahve makinesini tek gözüyle de olsa ara ara kontrol etmekten geri durmuyor, kahvenin demlenmesini beklerken bir gözünü çoğu vakitler olduğu gibi daire kapısına mıhlamış, beklene-ni bekliyordu. Kahve makinesinin ikaz ışığının kırmızından yeşile döndüğünü görür görmez doğruldu. Buz dolu bardağı granit barın üzerine bıraktı. Simsiyah kahveyle dolu cam demliği makineden ayırıp bardağa usul usul dökerken bir yandan çatırdayıp hızla erimeye başlayan buzların sesini dinliyor, diğer yandan ise eriyip de suya dönen buzların biraz evvel simsiyah görünen kahvenin rengini açıp nasıl da kendine getirdiğini izliyordu. Su, insanı da kendine getiren değil miydi zaten? İnsanı insan yapan, insanlık katına eriştiren. Medeniyet denilen şeyin kıyıya tutunması boşuna de-ğil-di...

Asansörün sesiyle birden yine düşünceleri bölünmüştü. Asansör müydü haddinden fazla bir gürültüyle çalışan yoksa duvarlar mı inceikti? Daha önce bu sorunun peşine düşmüş, Mustafa'dan asansör bakımlarının düzenli periyotlarla yapıldığına dair bir cevap almıştı. Endişelenecek bir şey yoktu. Müteahhidi de tanıyordu zaten. Oturduğu daireyi müteahhit kendisine yapıp üç yıl kadar oturmuş, sonraları nakde sıkışınca satmak zorunda kalmıştı. Sağlam olmasa onca yıl kendisi oturur muydu? Derin derin nefesler almıştı Mustafa'dan bunları dinlerken. Hâlbuki sorduğu soru gayet basitti: Asansör müydü haddinden fazla bir gürültüyle çalışan yoksa duvarlar mı inceikti? "Asansörde kalmaktan, duvarların üzerime devrilmesinden korkuyorum," demişti ki. Amir'le kurduğu diyalogları hatırlatıyordu son zamanlarda Mustafa'yla yaşadıkları. O da tıpkı Mustafa gibi konuyu bağlamından koparıp bambaşka lakırdılarla sündürdü karşısındakinin söylediğini. Sağlam olmasa onca yıl kendisi oturur muydu? Mustafa'nın "onca yıl" vurgusu ile bir seçim döneminin sonunda vazifeli oldukları kurumda karşı karşıya geldiği Amir'le aralarındaki diyalogda geçen "onlarca evrak" vurgusunu mukayese etmeye karar vermişti. "Onlarca evrak kardeşim, nasıl yetişsin bugüne?" demişti Amir. "Onlarca" diyebilirdi, ilk bakışta doğrudu fakat belki bini aşkın evraktı söz konusu olan. Öyle ki bodrum kattaki arşivden çıkarıp alışveriş arabalarına yüklediği evrakı, imzalaması için peyderpey önüne taşımıştı. Hemen her seçim döneminin klasik manzarasıydı bu. Seçim arifesi ast üst ayırt etmeksizin memura bir atalet çöker, işler aksardı. İktidardan birilerinin şimdilerde "referans" ismini alıp üzerine tozpembe bir kılıf giydirilen torpiliyle memuriyete yerleşenlerin durgunluğunu anlayabiliyordu aslında. Muhalefet seçimi kazandığı takdirde o tozpembe kılıf kim bilir hangi renklere boyanacaktı? Fakat diğerlerini anlamak, anlamlandırabilmek... İşte o kompleks bir meseleydi.

Bunun üzerine düşünme fırsatı olmuştu bir yıllık aylıksız izin hakkını kullanmaya karar verdiğinde. Hatta şimdilerde masasının üzerinde dağınık hâlde durup sayıları her geçen gün artan ve yukarıdan bakıldığında kitabevelerindeki ucuzluk sepetine düşmüş defterlerin görüntüsünü anıştıran defterlerden birine “Memur amfibik bir canlıdır!” yazmıştı. Peki ne anlama geliyordu bu? Memur arada, hatta askıda kalmış bir varlık idi. Sıkıntılı bir durumda “Senin karşında devlet memuru var!” diyerek devletin gücünü hatırlatıp devlet ciddiyetini sergilemesini bilirken, seçim dönemleri gibi devlet işleyişinin neredeyse iflas etmek üzere olduğu bir dönemde pek çalışmadan mesaisini sonlandırmayı kendine hak görüyordu. Bir durumda devletten canlı bir parça hâline gelip devletin kendisine dönüşürken diğer durumda ise “Devletten ne kaçırısam kârdır,” diye düşünen vatandaş taklit ediyordu. Amir’le o günkü küçük münakaşalarının sebebi de buydu. Neredeyse bir ay ortalıkta görünmemişti Amir, onu bekleyen yığınla imza vardı. Vatandaşın işi yine imzaya kalmıştı. “Onlarca imza kardeşim, nasıl yetişsin bugüne?” Bahse konu mukayeseyi yapabilmek için Mustafa’ya “Onca yıl ne demek?” diye sorduğunda “Lafın gelişi canım...” deyip devam etmişti konuşmaya: “On yıl oturmadı yoksa, üç yıl oturdu adam.” Evet, tam da tahmin ettiği gibiydi. Mustafa’nın “onca yıl”ı ile Amir’in “onlarca evrak”ı kardeşti. İkisi de seçtiği sözcüğün anlamını bilmiyor, ilaveten, biri sıfatı zarf, diğeri zarfı sıfat yerine kullanıyordu. Tuhaf tarafı, birinin ilkokul mezuniyeti dahi şüpheliyken öteki yüksek lisansını tamamlamış, dahası gözünü koskoca bir kurumun en tepesine dikmişti. Hâl böyleyken Türkçelerindeki bu eşitlenmeyi “trajedi” sözcüğü ile karşılamak dahi hafif kalırdı. Masasının üzerinde dağınık hâlde duran defterlerden birine bunu da yazmaktan geri durmamıştı. Aslına bakarsanız az önce düşünceleri asansör sesiyle bölünmemiş olsaydı, su-insan-medeniyet üçgeni ile ilgili bir

şeyler de karalayacaktı muhakkak. Bunu da her zamanki gibi rastgele seçeceği bir defterin yine rastgele açacağı sayfasına yazacaktı. Masasının üzerinde dağınık hâlde durup sayıları her geçen gün artan ve yukarıdan bakıldığında kitabevlerindeki ucuzluk sepetine düşmüş defterlerin görüntüsünü anıştıran defterler, yalnızca içine yazıp çizdikleriyle değil, oluşturduğu görüntü ve ardında sakladığı hikâyeyle de bir sanat fikrini taşıyordu ona göre. Sergilemek, görücüye çıkarmak için hem defterlerin hem de düşüncelerinin tükeneyeceği günü bekliyordu. Kim bilir belki o güne dek beklenen de dönmüş olurdu.

*

Elindeki cam demliği usulca Amerikanvari mutfağının barına bırakıp neredeyse yalnızca parmak uçlarına basarak yürüdü daire kapısının önüne. Derin bir nefes alıp bırakmadı ve asansör gürültüsünün içinde sessizliğin kendisine dönüştü adeta. Sessizliğin iki kollu, iki bacaklı hâli de vardı demek. Asansörün beşinci kata ulaşacağı ânu beklerken dar-uzun koridorda tıpkı kendisinin sessizliğini taklit edencesine yürüyen Simon’u gördü. Her zamanki gibi kendisinin bir adım kadar gerisinde durmuş, sapsarı gözlerinin ortasındaki siyah mercekler incecik birer çizgi hâlini almıştı. Tüm ihtişam ve azametiyle sanki o da sahibi gibi derin bir nefes alıp bırakmamış, asansör gürültüsünün içinde sessizliğin kendisine dönüşmüştü. Demek sessizliğin iki kollu, iki bacaklı hâli yoktu yalnızca. İri cüssesine orantılı yuvarlak patileri, uzun yumuşacık tüyleriyle asil duruşlu başka bir hâli daha vardı ve onun da gözleri hep daire kapısındaydı. Asansör nihayet beşinci kata ulaştığında yüreğinin ağzında attığını duydu. Dönüp Simon’a baksa, az önce incecik birer çizgi hâlindeki göz merceklerinin nasıl da birdenbire büyüyüp simsiyah iri halkalara dönüştüğüne şahitlik ede-

cekti. Bakmadı ama. Yüreği ağzında kapı dürbününe doğru yanaştı fakat yine cesaret edemedi kapının ardını görmeye. Daire kapısının taktağı iki kez çekilip bırakıldı. Bir hışırtı sesi işitildi önce, hemen akabinde de gürültüyle çalışan asansörün sesi. Asansör önce dördüncü katta durdu, otuz saniye bile geçmeden üçüncü kata indi, aynı periyotlarla ikinci ve birinci katlarda durakladı. Saat tamı tamına sekiz buçukken Mustafa sabah servisini tamamlamıştı. Asansör nihayet zemin kata ulaşınca daire kapısını araladı, metal topuza asılı ekmek poşetini alıp kapıyı kapattı. Yüzünü kapıdan çevirir çevirmez Simon ile göz göze geldiler bir an. Sapsarı gözlerindeki siyah mercekler yine incecik birer çizgi hâlini almıştı. Bir cümle kurmak, bir şeyler söylemek istedi ona. Doğru cümleyi aradı bir vakit. “Yanlış alarm, yine yanlış alarm...” diyemedi. Onca vakittir yaşadıkları ve gün içinde kim bilir kaç kez daha yaşayacakları bu manzaranın yegâne paydaşına bu denli basit bir cümleyi söylemezdi. Haksızlıktı, ayıptı. Hem beklenenden yadigâr nefes alan iki varlıktan biriymi ki, diğerinin solunumu bilim insanlarıncı ispatlanmış olsa bile duyguları olup olmadığı muammaydı. Fakat Simon... Salonun köşesindeki koca bir saksıda oturup yalnızca boyuna giden zeytin ağacıyla kıyaslanamazdı. Bu, daha da ayıptı. Çünkü büsbütün duygudan mürekkepti. Onun gidişinin akabinde tıpkı sahibi gibi yatak odasına hiç uğramamıştı. Üst kat kendisi için de yok hükmündeydi. Dupleks dairenin geniş salonunu mesken edinmişti tıpkı sahibi gibi. Ancak ölmeyecek kadar yiyordu o da. Yine tıpkı sahibi gibi onun da bir gözü hep daire kapısında idi. Bir şair sözü gelmişti dilinin ucuna: Eşikte durulmaz, eşikte beklenirdi. Durmak karar vermektir. Dünya bir bekleme yeri idi, hakkıyla bekleyenler muradına kavuşacaktı. Ama bunları da söyleyemedi dar-uzun koridordaki yolluğa kendini serilircesine bırakan Simon’a. Çünkü şair sözüydü. Bir başka şair söylemişti: Şair sözü güvenilirmezdi. Elinde ekmek

poşeti, dikkatle üzerinden atladı Simon'un. Amerikanvari mutfağının barına bıraktığı buzlu kahvesinden birkaç yudum aldı. Tam sigarasını yakacaktı ki ekmeğin eciş bücüş hâlini fark etti. Poşetten çıkarıp tiksinti uyandıran bir şeyi tutmak zorunda kalmışçasına tutup inceledi. Günbegün küçüldüğü yetmiyormuş gibi bir biçim problemi ortaya çıkmaya başlamıştı. *Ekmek parası*, diye söylendi. İnsanlar bu eciş bücüş şeyin uğruna mı ter döküyordu? Ekmeği bırakıp sigarasını yaktı bir çırpıda ve soluğu masanın başında aldı. Rastgele seçtiği bir defterin yine rastgele açtığı sayfalarından birine Mustafa'nın sabah servisinde getirdiği francalayı resmetmeye çalıştı. Hemen akabinde de aynı sayfanın rastgele seçtiği bir yerine kafasında dönüp duranları yazacaktı:

"Ekmek parası... İyi ama hangi ekmek bu? Halk ekmekten siyez buğdayına, oradan bilmem nereye? Ben Amir değilim, bana halk ekmeği fazlasıyla yeter!"

Yukarıdan bakıldığı vakit korona günlerinde internete servis edilen kireçlenmiş toplu mezarların görüntüsünü anıştıran beyaz filtreli ince sigarasının izmaritleriyle dolu cam küllüğe bastı sigarayı. Küllüğe baktı, ellerini kokladı. İçi kalkmıştı. Öğürecek gibi oldu bir an. Küllüğü önünden uzaklaştırdı. Bu da kifayet etmeyince doğrulup Amerikanvari mutfağının bar sandalyelerinden birine oturdu ve dirseklerini mersin rengi granit tezgâha dayadı. Haz duyduğu şeyin artığı ya da atığının insanda tiksinti uyandırması tuhaftı. İnsan da tuhaftı zaten. Bunu sigara özelinde değil ama bambaşka bir hazzın özelinde düşünüp yazmıştı daha önce defterlerinden birine. Odağını değiştirmek, ilgisini başka bir yöne kaydırmak istedi. Ancak böyle öğürmenin önüne geçebilirdi. Bunu Ahsen'den mi öğrenmişti? Hayır, o yalnız ilaç yazmayı bilirdi. Mustafa'nın sabah servisinde getirdiği eciş bücüş şeye takıldı tekrar gözü. İmdat çekici

gibi görünmüştü şimdi: Hem şeklen hem manen... Ekmeğin fotoğrafını çekip site grubuna attı ve bundan sonra servis istemediğini yazdı. Halk ekmeği alacaktı artık. Bunları düşünmenin vakti gelmiş de geçiyordu. Tekrardan kriptoda işlem açmayı düşünmüştü son günlerde. Biraz birikmişti vardı. Onu günlük çevirmeye çalışsa, tüyo toplasa sağdan soldan. YouTube’da kripto fenomenlerini izlese, forumları okusa. Ama bunun da çalışmaktan farkı kalmıyordu ki. Yazık değil miydi yazdığı istifa dilekçesine? *Birikmiş*, dedi içinden. Birkaç kez tekrarladı bunu. Sözcük başlı başına bir rahatsızlık sebebi gibiydi. Sanki kendi kendine birikiyordu, kendisinin hiç dahli yoktu. “Üstatım tavrın banaysa ben pişirmiyorum o ekmek.” Mustafa yazmıştı gruba. “Ama sen getiriyorsun!” Bunu yazabilirdi ona. Hatta daha ileri götürüp yazım yanlışlarını da düzeltebilirdi. “Birincisi üstatım değil, üstadım. İkincisi...” Yapmadı ama. Şimdi, durduk yere Mustafa’yla eli yüzü yıkamanın ne anlamı vardı? *Eli yüzü yıkamak*, diye mırıldandı birkaç defa. Ömer’den yadığardı bu deyim. İlk duyduğunda ne kadar hoşuna gittiğini anımsadı birden. Hatta bir hikâyesinde de kullanmıştı. İnsanlar gidiyordu, sözleri kalıyordu. Mustafa’ya da “üstat” sözcüğü eski yöneticiden mirastı zaten. Kitabının çıktığı haftaya rastlayan site toplantısında kullanmıştı ilk kez: “Sizin bir şikâyetiniz var mı üstadım?” diye sormuştu. İki sene kadar da devam etmişti bu üstat lakırdısı. İkinci kitap bir türlü gelmeyince dinmişti galiba. Belki de yazamadığını düşünmüştü konu komşu. Tek bir kitaba üstatlığı abartılı bulmuştu. Sahi, kaç yıl oluyordu *Bir Garip Sallantı* yayımlanmalı? Bar taburesinden kalkıp masanın arkasındaki duvara sabitlediği üç kapaklı kitaplığa doğru yürüdü. En alt raflardan birinde olacaktı ilk baskısı. Kitabı eline aldığı anda koca bir limonu ısırmışçasına yüzü ekşidi. Kapağı aralayıp künyeyi okudu: 2020’nin Şubat’ında idi. Sokağa çıkma yasaklarının başlamasından iki ay kadar önce yani. Maske takmaya